

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Leodivm Ecclesiae Cathedralis

Rausinus, Stephanus

Namvrçi, 1639

Capvt Vigesimvm Septimvm. De Ordinationibus vulgò Regimentis Principis
Ioannis Hynsberghij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11818

metu extortum, & quod Episcopus, Capitulum, Cives & Incolæ sine Romanæ Regiæ Maiestatis licentia compromississent in detrimentum feudorum & iurium Romani Imperij. Atqui coram Pio Secundo, & Paulo Secundo Summis Pontificibus legitimè fuit vtrimque prorogata iurisdictio, dum Leodienses ab Officiali Leodiensi ad Metropolitanum Coloniensem prouocauerunt, & à Colonienfi Borbonius Princeps ad Sedem Apostolicam; vbi, & coram Nuncio Apostolico priùs, pleno iudicio fuit concertatum. Adde, quod Episcopus, & Capitulum non potuerant compromittere in Principes sæculares de bonis & iuribus Ecclesiasticis, vt sacris placitum est canonibus. Et, qui maximus fuit hic defectus, non licebat Compromissariis pronuntiare aut arbitrari de ijs quæ non erant comprehensa sub Compromisso: Prout non comprehendebantur præacta puncta, in quæ lubuit Arbitris exspaciari. Duo fratres Thraciæ Reges Philippum Macedonem Alexandri Magni patrem disceptationum suarum iudicem elegerant, vt ius inter ipsos diceret, non vt sibi ipsi regnum vendicaret.

CAPVT VIGESIMVM-SEPTIMVM.

*De Ordinationibus, vulgò Regimentis Principis
Ioannis Hynsberghij.*

Pincipi Ioanni de Bauaria, intermedio tamen Ioanne de Walenroda, qui menses decem, & quod excurrit.

currit dierum, Leodiensem rexit Ecclesiam, successit
 Ioannes Hynsberghius Hasbania Archidiaconus, 23
 annorum adolescens, excellentissimi Principis Ioannis
 Heinsberghij & Lewenberghij filius, qui annis 1422. &
 1424. egregias Leodiensibus Constitutiones edidit. Pe-
 regrinationem Hyerosolymitanam aliquando suscepit;
 & absoluisse, nisi Turcæ petitum de more saluum-
 conductum denegassent, lecto Ducis Bulloniensis titu-
 lo: Recordati Heroem Godefridum Bullonij Ducem
 postliminid Hyerosolymas & magnam Iudææ partem
 armis suis Deo asseruisse, & inter prædictiones Turcicas
 iactari, Ottomannicam stirpem à Godefridi successori-
 bus aliquando debellandam. Quàm altè ijs & nominis
 memoria, & ominis metus insedit? Ad minima expa-
 uescit insegura regnandi ambitio. Domitianus Metium
 Pompeianum interemit, quod habere Imperatoriam
 genesis vulgò ferebatur, & quod depictum orbem
 terræ in membranis circumferret, seruisque nomina
 Magonis, & Annibalis indidisset. Caio Cassio occisi Iu-
 lij Cæsaris imago in mentem perennè occurabat, & ex
 continua imaginatione putauit in acie Philippensi vi-
 dere purpureo paludamento amictum, minaci vultu, &
 concitato equo in se impetum facientem: quo aspectu
 perterritus tergum hosti dedit, exclamans, Quid am-
 plius agas, si occidisse parùm est? Huic Hynsberghio
 Consulatus, & Ciuicarum Domuum prærogatiua decus
 suum, & libertates plures debent. De ambobus egi an-
 te hac. Nonnulla restant, quæ se præterire me non per-
 mittunt. Dandum reor id bonorum Principum poste-
 ritati, vt quomodo meritis à promiscua administratione
 adqoig
 sepa-

separantur, ita in traditione rerum gestarum accipiant, habeantque propriam memoriam.

Pondero exordia constitutionum. Primæ quidem in anno 1422, gestationem armorum interdicens. Cum, inquit, in Ciuitate, & Leuca bannali Leodiensi magnus sit numerus adolescentium, & aliorum discolorum, vitæ dissolutæ, parui facientium Iustitiam, Iudices, & Rectores suos; pullulantibusque adolescentiæ, & licentiæ nimiae viciis, atrocia delicta procefferint, veluti homicidia, membrorum mutilationes, mulierum raptus, vulnera cultris illata, Superiorum contemptus, & iniuriæ, & id genus, possentque in diem crescere, nisi misericordiarum Deus benignitate sua sisteret: Hinc Statuimus & Ordinauimus. Rursus perpendo frontem Commissionis 18 Ian. 1424 in Principis, Capituli, & Ciuitatis Deputatos ad consultandum de oportuno remedio reprimendorum excessuum datos; quorum consilio binæ Ordinationes eodem anno, vna 16 Iulij, altera 24 Octobris promulgatæ sunt, Quamuis, inquit, nostri bonæ memoriæ prædecessores matura deliberatione per plures leges salutare auertendis intestinis discordiis & excessibus ediderint, nihilominus iam pridem contra eiusmodi Constitutiones, pacta, & concordata diuersimodè attentatur, improbis multorum moribus & actionibus; concurrente eorum, quos eam in rem aduigilare oporteret, conniuentia; & Legum, Libertatumque, seu Francisciarum Ciuicarum lenitate promptitudinem delinquendi acuate. Qualia crimina sunt, alienæ mortis machinatio, homicidia precio comparata, raptus virginum & fæminarum, Templorum propha-

prophanationes, domuum infractiones, & pleraque graua delicta noctu & interdium in Ciuitate magno eius dedecore, incolarum perturbatione, & signanter boni publici detrimento, patrata: ideo morbis eiusmodi mederi volentes commisimus deputauimusque infra scriptos, qui modum medendis & emendandis præscriptis excessibus suggerant. Ex quibus præfationibus & præ narrationibus quis fuerit tunc Ciuitatis status, & quàm ferax scelerum ætas edoceor. Neque tam voluntate, quàm necessitate Principem suis iuribus detraxisse, quod subditis accreuit. Similitudine Castoris, qui vna se mutilat parte, vt adlatrantium, & insequentium venaticorum canum morsibus se expediat. Libertatum etiam seu Franciscarum carbasis & velis in flatam nauim eorum, qui tum temporis per altum ferebantur æquor viciorum, nihil sacrum, nihil sanctum ducentes. Pactaque & concordata minoris eos aestimasse, quàm Anaxarxis Leges Solonis, telæ aranearum eas comparans, quas maiuscula volatilia peruaderent: cum omnes promiscuè, & maximè ex infimo plebis subsellio, aduersus leges & pacta grassarentur. An autem periculorum remedia sint ipsa pericula, & pro regendo equo sefforem non ferente profit semper, vt Alexandro in Bucephalo domando profuit, laxare frænum, & augere libertates populi per nimias libertates tunc luxuriantis, examinandum aliis propono. Optima mente fecit Princeps: vt qui vinum agro sitienti loco crudæ aquæ propinaret. Euentus equidem non adfuit: & neque Hynsberghium ipsum Legislatorem, neque Borbonium successorem Plebs pacatè habuit. Proprio, an communi

211100

D d d d

vicio,

vicio, ne dicam, iuxta Xenophontem, fato, quod nullum animal in rectorem & pastorem suum seditiosum fit; solus homo, quem ratione duci deceat, ijs qui præfunt aut imperant, insidias struat.

Octavius articulus Hynsberghicæ ordinationis 16 die Julij 1424. publicatæ, iure quasi suo elicit necessarium, sed breuem de Saluagardiarum concessione, per Magistratum Ciuicum in Regalium probationem vsurpata, discursum. Tenor est. Satuimus insuper & ordinamus, quod quisquis intra ditionem Episcopatus Leodiensis, & Comitatus Loffensis violauerit inducias, assurations, aut quadragenas obtentas, aut decretas per Iudicem, per duodecim viros gentilitiarum familiarum, per Magistros Ciuitatis, aut mutuo partium consensu probatas, & legitimè de infractione constiterit, vltra poenas legibus determinatas, dexteræ manus amputatione puniatur. Ad eundem modum, qui iuratas assurations infregerint aduersarios suos inuadendo aut vulnerando, coërceantur, nisi euidenter appareat ex noua causa id per eos fuisse factum. Primo aspectu arbitretur quilibet ius concedendæ Saluagardiæ hoc articulo Consulibus tribui aut cognosci. Secus sentio, & ostendo. Affinia sunt, & ad se inuicem accedunt, Cautio de non offendendo, aut Mandatum & Inhibitio de non offendendo, assuratio vel assuramentum, & Saluagardia: sed nullum simile est idem. Cautio locum vendicat, cum iusto aut probabili metu veritus ab altero offendi Superioris auctoritatem implorat, vt idoneè sibi in personæ suæ, aut suorum securitatem caueatur. Eaue cautio rectè ab ordinario Iudice petitur, & conceditur

ceditur sanctè. Qua de re extat sanctio Martiani Imperatoris redacta in Codice sub titulum de his qui ad Ecclesiam confugiunt, à Doctoribus omnibus ad præsentem materiam applicata. Denuntiamus, inquit, vobis omnibus, vt in Sacrosanctis Ecclesiis abstinere ab omni seditione; nemo moueat tumultum, vel conuenticula collecta multitudine in qualibet parte Ciuitatis, vel vici, vel cuiuscumq; loci colligere, aut celebrare conetur. Nam si quis aliquid contra leges à quibusdam sibi existimet perpetrari, liceat adire iudicem, & legitimum postulare præsidium. Quod si quis contra agere aliquid, aut seditionem mouere tentauerit, vltimo supplicio subiacebit. Inhibitio ne quis alium offendant iure etiam à Prætore & Iudice decernitur, cum subest offensæ, aut armorum periculum: cum ad officium Magistratus pertineat aduigilare ne potentior imbecillioem, improbus innocentem, ciuis accolam, aut aduenam per vim opprimat. Quod non tantum ad querelam & postulationem partis, sed proprio motu, & ex officio (vt rectè tradit Iulius Clarus, & ad eum Baiardus) potest, & quandoque obligatur superior quiuis facere. Imò ex charitate Christiana nemo non à proximo iniuriam auertere debet, quantum potest. Et satius est in tempore occurrere, quam post vulnus remedium querere. Miserum est tum demum fodere puteum cum litis fauces vrit. Adhæc, omnia prius experiri quam armis sapientem decet. Hæc inhibitio multum participat cum mandato de non offendendo. Istud tamen strictius & neruosius habetur, & à maiore authoritate promanat. In hoc casu, & in alijs quibusdam specialibus solet Camera Spirensis à præ-

cepto incipere, & mandatum sine Clausula relaxare, quia iuri Diuino, Gentium, Ciuili, & Constitutionibus Imperij consentaneum est, vim coërceri, & quietem publicam conseruari.

Fundatur super Constitutione Pacis publicæ, & decernitur sub pœna banni absque vlla clausula iustificatoria. Eiusmodi mandata de non offendendo notum est non posse à Ciuico Magistratu concedi: at bene à Principe Regalia per totum Principatum exercente, cui potestas competit banni pœnam interminandi, saluo quod eius bannum constringetur suis territoriis & prouinciis, nec proscriptos extra territorium morantes afficiet. Vbi Imperiale bannum extendit se per totum Imperium. Est & altera ratio, quia ius armorum est penès Principem, & vsus illorum inconsulto Principe est interdictus: vt haut mirum sit Principi licere; & Consulibus, Consiliioue Ciuico prohiberi. Securitatem, seu Saluum conductum, barbaro vocabulo saluamgardiam vocant. Saluagardia est propriè securitas & tuitio Principis, vel Reipublicæ Regalia & Principis iura habentis. Vnde qui eam scienter fregerit pœna criminis læsæ Maiestatis, teste Boërio venit puniendus. Etsi nonnunquam præstita per inferiores securitas, saluagardia, at impropriè, nuncupetur. Certè saluamgardiam absolutam, quæ defensionem iuris & facti continet, solum Principem concedere, præter alios, Ioannes à Platea, & Neuizanus edocent, quandoquidem armorum vsus solius sit Principis. Quod explorati esse iuris prorsus arbitror. Consulibus & Ciuitati vetitam esse securitatum & saluorum conductuum concessionem expressis verbis Pauli Secundi sententia decidit.

cidit. Philippus Galliarum Rex in arbitramento anni 1333 per articulum tertium, Principi non modo intra totam Patriam, sed per integram Dicecesim adiudicauit, Licebit, ait, Principi Quadragenas & mandata de non offendendo emittere per totam Dicecesim Leodiensem. Engelbertus de Marka Princeps in Litera sua Nundinali 1350, quò itus & reditus sit ad nundinas cunctis mercatoribus & alijs venire volentibus tutus, securitatem omnibus pro se, suisque subditis per vniuersa loca sibi subiecta spondit. Profertur adhuc exemplum declarationis aliquot Brabantiaë Oppidorum, nominatim Louaniensis, Bruxellensis, & Antuerpiensis 1356. 13 Octobr. huius tenoris, Placet nobis quod Dominus Episcopus, & eius successores, Officiati, Homines, Iudices quietè fruantur quibuscunque suis iurisdictionibus spiritualibus & temporalibus: quodque Pares Curiaë Feudalis dicti Domini Episcopi possint securè autoritate eiusdem Episcopi intra omnem amplitudinem finium Diceceseos Leodiensis quadragenas & mandata de non offendendo denuntiare. Princeps Ioannes Bauarus primo articulo sui Regiminis (sic ordinatio vocatur) 1416 ita statuit, Ordinauimus quod quicumque intra Ciuitatem nostram, aut eius Franciam interemerit hominem vtriusvis sexus, aut quenquam ciuem extra pomoerium, vel quadragenas seu assecurationes nostras, Prætorisve & Scabinorum, vel duodecim familiarum illustrium, induciasve per amicos partium & viros probos fidedignos in præsentia duorum testium omni exceptione maiorum pactas, violauerit; & qui inuitam mulierem, inuuptam vel coniugatam rapuerit, aut cognouerit, etiam si

buq

D d d 3 nobis

nobis & parti offensæ satisfecisset, nihilominus antequam regressus ei in Ciuitatem detur, decem florenos Rhenenses in vsum Ciuitatis persoluet. Non dissimulem in Statutis Leodiensibus sub autoritate Principis Adolphi 1348 exaratis inueniri sequentem articulum, Pro omni excessu in Ciuitate nostra admissio vbi percussio intercesserit, aut factum atrocius, Prætor cum duobus Scabinis poterit ad statim indicere armorum cessationem ad quadraginta dies, vel etiam Magistri Ciuitatis ad præcauendum periculum imminens poterunt cum duobus Iuratis idem præstare. At nec illinc, nec ex Hynsberghicæ Constitutionis octauo articulo quicquam colligitur. Quippe vltra quod Adolphus subordinatè & in casum vrgentis necessitatis seu discriminis duntaxat faciat Consulibus licentiam vetandi ciuibus hostilia inuicem meditantibus gestationem armorum, non ordinaria Consulum potestate, sed extraordinaria & delegata id præceptum fieret. Quod Delegatum delegantis vice fungi, & aliena non sua autoritate præcipere nemo nesciat. Itidem Princeps Bauarus adiiciendo ordinarijs pœnis extraordinariam aduersus securitatis denuntiata, aut pactæ infractores, & Magistros seu Consules exprimendo inter denuntiantes, non magis attribuit Consulibus ius saluagardiæ, quam ipsis partibus, aut partium propinquis induciarum mediatoribus & authoribus, quarum interim infractionem pari supplicio voluit expiari. Imo æquitatem in hac facultate denunciandi Consulibus concessa considero, vt qui ciuibus præpositi, paternam illorum curam suscipere debeant, pugnas & cædes auertere, & pro autoritate qua
apud

apud vulgus hominum valent, furentium rixis interuenire. Neque duodecim illustres familiæ eodem memoratæ articulo præsumperunt vnquam ius affecurationis eiusmodi sibi arrogare, agnoscentes id precarium & gratuitum, bonique publici causa per Adolphum Principem permissum. Dum anno 1335 in mense Maio senis hinc inde Illustribus familijs post fusum largè per longissima intestina bella, an duella dicam, mutuam sanguinem, in senos vtrimque arbitros maiore parte equites, compromittentibus, expressa Principis Adolphi accedente authoritate, duodeni arbitri in roborationem laudi, per secundum & cæteros sequentes articulos seuera de non offendendo mandata in omnes & singulos duodecim Profapiarum gentilitios, qui quenquam dolo malo occiderent, mutilarent, aut iniuria afficerent, promulgauere. Securitatibus & saluis conductibus affine est ius asyli, quod est de genere Regalium, neque Ciuitati potest competere. Homicidis interim, & pluribus facinorosis nimis crebrò pro asylo fuit. Vt iure merito vetet Princeps, ne loca deinceps habeant, quæ sint tuta maleficorum receptacula. E Regalibus esse ipsique maioribus documento sunt leges, & historiæ. Vt taceam, Deum in antiquo testamento sub Iudicibus certas vrbes in asylum statuisse indeliberatè, & præter propositum delinquentibus: & sub Regibus ad aram sacram confugientibus tutum fuisse, à qua Salomon Rex Ioabum militiae sub Dauide Præfectum proditorium homicidam auelli & perimi iussit. Pontificiis & Canonicis Constitutionibus Ecclesiæ & templa immunitatem, exceptis atrocissimorum criminum casibus, præbent.

præbent. Vt & Cæsareæ sanctiones, quæ eandem Statuas Imperatorum quondam amplectentibus tribuebant. Vetere etiam Roma, virginis Vestalis occurfus ei qui ad supplicium ducebatur saluti erat. Necnon in honorem Augusti obseruatum, ne quoties is ex Prouincia, aut rure introiret Urbem, supplicium de quoquam sumeretur. Cadmus Agenoris filius Thebarum conditor vt habitatores haberet, fugitiuis quibusque securitatem dedit. Romulus iactis Reginae Urbis fundamētis, lucum in vna eius parte velut sacrum pro asylo designauit. De quo Ouidius

Romulus vt saxo lucum circumdedit alto

Quilibet huic, inquit, confuge, tutus eris.

Sexcenti Afri à Dionisio ad compescendos Lucanos missi qui expugnato eorum castello Oppidum ibi Brutiorum, à Brutia muliere quæ Castellum prodiderat appellatum, extruxerunt, pastores vndecunq̄ue concieuerunt proposito & aperto asylo. Vrbi Valentiniarum in Hannonia (si Iacobo Guisio, & post eum Ludouico Guicciardino credimus) Valentianus Imperator, qui eam condidit, & aliquamdiu infedit, ius asyli erogauit, Romuli exemplo, non per Oppidum totum, sed in aliqua illius parte, nuncupata hodie Banelieu, vt ambo præcitati inquit. Templum Delium cum luco inuiolabile olim fuit perfugium. Celebris illa Græcarum urbium tempore Tiberij Cæsaris legatio pro asylorum suorum conseruatione supplicantium. Inter quos Ephesij, Magnetes, Aphrodienses, Hierocæsarienses, Cyprij, potiores partes egerunt, ad Senatum à Tiberio remissi,

vt

vt introspectis Regum qui illa instituerant decretis, & numinum religionibus firmaret, vel mutaret. Compefcendæ asylorum eiusmodi licentiæ causam edit Historicus, Crebrescebat enim Græcas per vrbes licentia atque impunitas asyla statuendi: complebantur templa pessimis seruitiorum, eodem subsidio obæratu aduersus creditores, suspectique capitalium criminum receptabantur. Nec vllum satis validum imperium erat coërcendis seditionibus populi, flagitia hominum, vt cæremonias Deûm protegentis. Simulacrum cernere, aut audire videor Urbis Leodiensis, vbi flagitiosi luxuriant fumo libertatum, asyla impunitatis sceleribus parant, priuilegia vbique obtendunt & intonant, queis solis ea sunt vsui in quietorum & innocentum cladem.

CAPVT VIGESIMVM-OCTAVVM.

De Protectore.

Q Vicquid habent telorum armamentaria Erebi expromunt perduelles, Cæsari & Principi suo æqualiter iniurij. Nuper quidem in suis conuenticulis vt Principis authoritatem exhibebant, ita Imperij iurisdictionem abrogabant, non nisi illius protectionem agnoscentes. Et in priuatis cætibus de Liligero Protectore sæpius actitatum. Nunc omni exuto pudore Libellis in Calcographia Ciuica (vt vocant) editis, palam audent asserere Cæsarem non esse nisi nudum Ciuitatis protectorem, & creduliorum animos imbuerunt li-

-1111

Eeee

citam